

ІНФОРМАЦІЯ У СИСТЕМІ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ АГРОПРОМИСЛОВИМ КОМПЛЕКСОМ

У статті визначено та обґрунтовано роль, місце та структура управлінської інформації в системі ресурсного забезпечення управління АПК. Досліджено інформацію як ресурс, що необхідний для управління, визначення та оптимізації інформаційних потоків, їх класифікації за певними ознаками. Визначено види інформації, що надають можливість для проведення її оцінки за допомогою комплексного і системного підходів. Запропоновані критерії оцінки якості управлінської інформації.

Ключові слова: інформація, ресурсне забезпечення, агропромисловий комплекс, оцінка якості інформації, класифікація інформації, інформаційні системи.

Постановка проблеми. Інформаційне забезпечення – одна з найважливіших складових ресурсного забезпечення управління, якість якого є визначальним фактором обґрунтованості управлінських рішень і ефективності функціонування економіки країни, галузі, регіону, окремого суб'єкта господарювання.

Явища реального світу і процеси, що відбуваються у суспільному виробництві, об'єктивно відображуються за допомогою інформації, потоки якої реально існують поряд із потоками робочої сили, матеріалів і знарядь праці. Подібно речовині й енергії, інформацію можна створювати, обробляти, зберігати, передавати, використовувати.

Аналіз основних досліджень та публікацій. Роль інформації в сучасних процесах управління досліджували у своїх працях, зокрема, Н.С. Голобуцький, М.І. Долішній, Завізената О.П., І.В. Сергієнко, В.В. Ткачук, І.М. Криворучко, М.Ф. Кропивко, Ю.В. Уманський О.Б. Шевчук та інші.

Мета дослідження – визначення та обґрунтування ролі, місця та структури управлінської інформації в системі ресурсного забезпечення управління агропромисловим комплексом.

Результати дослідження та їх обговорення. Керівники різних ланок державного управління від 50 до 90 % свого часу витрачають на комунікації.

Професор Кропивко М.Ф. зазначав, що інформація в силу її зростаючого впливу на ефективність суспільного виробництва, розглядається як один із ресурсів виробництва. Дійсно, якщо проаналізувати ознаки, характерні для інших ресурсів, то виявляється, що:

- без використання інформації (технічної, економічної, ділової тощо) неможливо організувати жодне виробництво;
- інформація має вартість, на її створення витрачається праця, інші ресурси, вона є предметом купівлі – продажу. В суспільстві існує потреба в економії витрат на використання інформації в процесі виробництва;
- кількість інформації, яка використовується на одиницю продукції, поряд з іншими показниками, характеризує технологічний рівень виробництва [2].

Законом України «Про інформацію» визначені такі галузі інформації: політична, економічна, духовна, науково-технічна, соціальна, екологічна, міжнародна. До основних видів інформації віднесені: статистична інформація; адміністративна інформація (дані); масова інформація; інформація про діяльність державних органів влади та органів місцевого і регіонального самоврядування; правова інформація; інформація про особу; інформація довідково-енциклопедичного характеру; соціологічна інформація [1].

Отже, економічна галузь інформації поєднує інформацію про суспільні процеси виробництва, розподіл, обмін та споживання благ (матеріальних і нематеріальних) і застосовувану для управління цими процесами. Останнє визначає необхідність виділення підвиду економічної інформації – управлінської інформації, яка використовується в будь-якій соціальній або економічній системі [3]. Також можна відзначити, що інформація необхідна для процесу управління – це сукупність необхідних нових та інших сучасних та репрезентативних даних, які сприятимуть якісній реалізації управлінських функцій та побудові ефективних моделей управління.

Слід зауважити, що на результати управлінської діяльності негативно впливає як нестача інформації, так і її надлишок. Тому дослідження інформації як ресурсу, необхідного для управління, визначення та оптимізації інформаційних потоків, класифікації їх за ознаками – важлива складова управління взагалі, і управління АПК зокрема [4].

Система ресурсного забезпечення управління АПК ставить за мету підвищення ефективності управлінської діяльності.

Процес управління не можна повністю зводити до перетворення інформації. Його зміст значно більший. Дія на людину – це не стільки акт передачі їй інформації, скільки складний соціально-психологічний процес взаємодії людей, який вміщує такі фактори, як обов'язок, волю, авторитет, мораль та ін. Одна й та ж інформація по-різному діє на різних людей. І це через те, що не тільки інформація діє в процесі управління, а людина діє на людину, по-різному використовуючи при цьому інформацію як основу і засіб дії, залежно від того, хто або що є об'єктом дії.

Роль інформації неоднакова для різних етапів або стадій процесу управління. На одних етапах управління важливий обсяг інформації, її види, можливості одержання нової, додаткової інформації, на других – її рух, на третіх – можливості її обробки. Так, для визначення мети управління важливий обсяг інформації, її новизна, цінність, повнота тощо. Для оцінки ситуації найбільше значення мають види інформації, що визначають можливість комплексного і системного підходів до цієї оцінки, а надалі – до розробки управлінських рішень. На стадії розробки управлінських рішень і аналітичної діяльності велику роль відіграють можливості обробки відібраної для прийняття рішення інформації, що залежать від форми її представлення.

Отже, склад інформації, яка потрібна в процесі управління, залежить від місця її виникнення і виду діяльності, на який спрямовано управлінське рішення.

Тому управлінську інформацію пропонується класифікувати за такими ознаками.

За місцем виникнення:

– вхідна інформація – надходить в систему управління ззовні і використовується як первинна інформація для виконання економічних та управлінських функцій;

– вихідна інформація – формується всередині системи управління та надходить до зовнішнього середовища (в іншу систему).

За видом діяльності:

– планова – включає прогностичні (передбачувані) або настановні (задані) значення контрольованих показників управління;

– нормативно-правова – містить організаційні і нормативні матеріали або посилання (вказівки) на них, які регламентують участь в соціально-економічних відносинах, в тому числі виконання бізнес-процесів;

– розпорядча – включає вказівки і відповідні документи, які дозволяють координувати дії підсистем та засобів досягнення мети, а також корегувати загальні напрямки дій системи управління;

– облікова – відображає фактичні значення запланованих показників на визначений час;

– звітно-статистична – відображає результати діяльності системи за визначений період (для вищих органів управління, органів державної статистики тощо) у формі формалізованих статистичних показників, розрахованих з визначеною періодичністю;

– аналітична – включає результати зіставлення фактичних значень контрольованих показників управління з плановими, а також закономірності, виявлені за результатами економічної діяльності.

Різні види управлінської інформації виконують неоднакову роль у системі управління. Так, планова, розпорядча і нормативна інформація прямо пов'язані з виробництвом, а облікова, статистична і аналітична інформація є засобом зворотного зв'язку. В загальному обсязі такої інформації питома вага інформації, що виконує функції прямого зв'язку, становить близько 24%, а зворотного зв'язку – 76%.

Отже, інформація, яка необхідна процесу управління, залежить від місця її виникнення і виду діяльності, на який спрямовано управлінське рішення. Вона включає майже всі види інформації, визначені законом, і ще декілька видів, без яких неможливо уявити управління такою великою складною системою, як АПК України і, зокрема, регіональним АПК.

У цілому інформаційне забезпечення процесу управління структурними одиницями АПК і всієї аграрної галузі має бути систематизоване за принципом зручності використання для вирішення завдань управління відповідного рівня, простоти й оперативності його поповнення й корегування, логічності формування масивів даних, орієнтації на фахівця-керівника, що не володіє спеціальними знаннями у сфері програмування.

Критерії оцінки якості, запропоновані до сучасної управлінської інформації, повинні ґрунтуватися на тих параметрах і властивостях, яким вона повинна відповідати, щоб суб'єкт господарювання в мінімально короткий термін міг розробити й прийняти оптимальні моделі управління в АПК. Із цих позицій стає можливим виділити критерії оцінки якості управлінської інформації, які, на наш погляд, пропонується поділити на базові (первинні) та вторинні, що знаходяться у тісному взаємозв'язку.

До базових (первинних) критеріїв слід віднести: достовірність, достатність, оперативність, актуальність, правову коректність інформації.

До вторинних критеріїв віднесено: комплексність, можливість кодування, надійність, багаторазове використання, адресність інформації.

Під час ситуації найбільше значення мають види інформації, що визначають можливість комплексного і системного підходів до цієї оцінки, а надалі – до розробки управлінських рішень.

Ефективність використання управлінської інформації значною мірою визначається рівнем організованості суб'єктів управління та досконалістю їх інформаційних систем, покликаних забезпечувати інформаційні потреби органів управління АПК на всіх ієрархічних рівнях.

Висновки. Таким чином, управління з повною підставою можна розглядати як процес ціле-спрямованого перетворення вихідної інформації про стан й умови функціонування об'єкта управління на управлінську інформацію про раціональний шлях досягнення цим об'єктом бажаного стану в майбутньому. Забезпечення систем управління АПК повною й надійною інформацією у потрібний час – центральна й найбільш складна проблема організації процесу управління. Структура накопиченої інформації, яка використовується в процесі управління, повинна відповідати організаційно-управлінській структурі галузі, її функціональності, управлінським схемам, а також системі документообігу, що вже склалася.

Визначення ролі, місця та структури управлінської інформації у системі ресурсного забезпечення управління агропромисловим комплексом дало змогу з'ясувати її важливість під час організації ефективного функціонування АПК. Але доцільно, з одного боку, уточнити мету, завдання інформаційного забезпечення, класифікацію інформації, рівнів її одержання та використання, а з іншого боку, встановити кількісні і якісні критерії оцінки її якості.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України про інформацію [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
2. Кропивко М.Ф. Інформація в управлінні агропромисловим виробництвом / М. Ф. Кропивко. – К., 2001. – 251с.
3. Красноперов К.М. Информационные технологии и системы: использование адекватной терминологии / К.М. Красноперов // Научно-техническая информация. Серия 1. Организация и методика информационной работы. – 2006. – № 4. – С. 1-3.
4. Завізна Н.С. Інформаційна ефективність функціонування регіональних економічних систем [Електронний ресурс] / Н.С. Завізна. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ekpr/2010_35/Zm/8PDF.pdf.4.
5. Уманський Ю.В. Інформація як основа інформаційно-аналітичного забезпечення державного управління / Ю.В. Уманський // Економіка і держава. – 2007. – № 11. – С. 87-88.
6. Ткачук В.В. Роль керівника в регулюванні інформаційних потоків управлінського процесу / В.В. Ткачук // Економіка АПК. – 2008. – № 11. – С. 9-11.

Информация в системе ресурсного обеспечения управления агропромышленным комплексом

Н. А. Рогоза

В статье определены и обоснованы роль, место и структура управленческой информации в системе ресурсного обеспечения управления АПК. Исследована информация как ресурс, необходимый для управления, определения и оптимизации информационных потоков, их классификации по определенным признакам. Определены виды информации, которые дают возможность для проведения ее оценки с помощью комплексного и системного подходов. Предложены критерии оценки качества управленческой информации.

Ключевые слова: информация, ресурсное обеспечение, агропромышленный комплекс, оценка качества информации, классификация информации, информационные системы.

Information in the system resource management software agriculture

N. Rogoza

The article defines and substantiates the role, place and structure of management information system resource management software APC. Researched information as a resource that need to control, identification and optimization of information flows and their classification according to certain criteria. The types of information that provide an opportunity for its evaluation through a comprehensive and systematic approach. Proposed criteria for assessing the quality of management information.

Key words: information resource provision, agriculture, quality assessment information classification, information systems.